

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemni nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petič 2.— Din, do 100 vrst 2.50 Din, večji inzerati petič vrsta 4.— Din; notice, poslano, izjave, reklame, preklici beseda 2.— Din. Popust po dogovoru. Inzeratni davek posebej. «Slovenski Narod» velja letno v Jugoslaviji 240.— Din, za inozemstvo 420.— Din.

Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon št. 304.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Politična situacija

Radića še ni v Beograd. — Ministrski predsednik njegovih izjav ne jemlje resno. — Nezadovoljnost med radikali.

— Beograd, 27. januarja. Radi današnjega velikega praznika sv. Save so stopila aktualna politična vprašanja nekoliko v ozadje. Tako tudi Radićev članek v zagrebškem »Domu«, ki je izzval tekmo večerajšnjega dne tako vsestranske komentare političnih krogov. Razni voditelji radikalne stranke so sicer govorili o vladni krizi ter definitivnem razpadu koalicije med radikalno in Radićevo stranko, ki je kot o gotovom deistvu. Na vsak način je Radićev članek razburil vladne kroge in ministrskega predsednika Nikolo Uzunovića, ki je še tekom večerajšnjega dopoldneva sporočil Stepanu Radiću, naj se takoj pripravi v Beograd. V prvem navedu je bil Nikola Uzunović, kakor poročajo očividci, zelo hud na Stepana Radića ter dejal, da bo treba takoj končati koalicijo, ako Radić ne preklicuje svojih obtožb proti radikalni stranki in vladi. Pozneje pa je Uzunović izjavil novinarjem: »Ni ničesar, gospodje. Počakali bomo g. Stepana Radića. Kdor se hoče pritožiti, naj stori to v parlamentu.«

Stepan Radić se za enkrat ni odzval temu povabilu ter je ostal v Zagrebu. Očividno računa z današnjim velikim praznikom sv. Save. Po vsej priliki prispe Radić v Beograd šele v petek dopoldne, ko bodo njegove izjave proti radikalni stranki in o vladnem terorju in volilni strahovladji že izpuhtele.

Značilno je, da notranje ministrstvo še vedno ni izdalo poročila o izidu oblastnih volitev.

Na univerzi je bila ob 11. dopoldne

svečana proslava sv. Save. Proslave se je udeležilo skoro celokupna vlada, diplomatski zbor in drugi dostojanstveniki. Prisostvovali ji je tudi kralj.

— Beograd, 27. januarja. V radikalnem poslanskem klubu je bilo danes dopoldne precej živahno. Debat se je nanašala v prvi vrsti na razmere v Bosni in Hercegovini ter na izid oblastnih volitev. Bosanski radikali z ministrom dr. Sršićem na čelu odkrito priznavajo, da so doživeli na celi črti poraz. Svoj neuspeh pripisujejo koaliciji z Radićevo stranko. Deistvo je, da so ostali radikali v vseh oblastih Bosne in Hercegovine v manjšini.

Med radikali prevladuje mnenje, da bi se morala na vsak način ukiniti koalicija s Stepanom Radićem. Prihod Stepana Radića je najavljen za jutri. Po drugi strani se vlada nahaia v zelo napetem odnosu napram opoziciji, kar je pokazala tudi večerajšnja seja Narodne skupščine, na kateri je opozicija nastopila proti vladi z zelo vehementnimi napadi.

Danes dopoldne je imela vladna večina finančnega odbora sejo, na kateri je razpravljala o proračunu dohodkov. S sinocnim pretresom in sprejemom proračuna finančnega ministrstva in proračuna naknadnih kreditov je bila zaključena razprava o državnih izdatkih ter bo danes popoldne finančni odbor pristopil k proučevanju proračuna državnih dohodkov.

Klerikalni klub je imel kratko sejo, na kateri je razpravljal o volilnem rezultatu.

Rad čevci padli za nad 100.000 glasov

Število glasov govori docela drugače kakor število mandatov. — Samo v zagrebški oblasti je Radić padel za 60.000 glasov.

— Zagreb, 27. januarja. Polagoma prihajajo vedno točnejša poročila tudi o številčnem izidu nedeljskih volitev. Poročila v polnem obsegu potrjujejo prvotno sodbo, da je bilo za režimske stranke oddano mnogo manj glasov, kakor pri prejšnjih volitvah. Zlasti je naravnost katastrofalen poraz radičevcev. S pomočjo volilnega reda, ki tako zelo favorizira močne stranke, je Radić sicer v zagrebški oblasti odnesel skoraj vse oblastne mandate, a po številu glasov je od zadnjih volitev

nazadoval za 37%. Dne 8. februarja je dobil v zagrebški oblasti, ki tvori jedro njegove stranke 166 tisoč glasov, v nedeljo pa le še 105 tisoč, tako da je nazadoval samo v tej oblasti za 61.000 glasov.

Napredovali niso radičevci prav v nobeni oblasti nazadovali pa skoro v vseh. Ze sedaj je gotovo, da so radičevci izgubili mnogo nad 100.000 glasov in to kljub temu, da so imeli v rokah državni aparat, ki so ga prav pridno izrabljali.

Iz finančnega odbora

Beograd, 27. januarja. Na sinocni seji finančnega odbora je podal finančni minister dr. Bogdan Marković daljši eksponat o proračunu svojega resora in o politiki finančnega ministrstva. Njegova izjava je bila predvsem teoretičnega značaja. V debati so najprej člani vladne večine predlagali razne redukcije uradništva. Govorniki opozicije so opozorili na načelne pogrške naše finančne politike. Poslanec Juraj Demetrović je izjavil, da bo ostala tudi reorganizacija državne uprave le polovična mera brez zadovoljivega efekta, ako finančni minister ne poseže tudi po drugih sredstvih zlasti ako ne izvede izenačenja davkov. Proračun finančnega ministrstva je bil sprejet s 14 proti 3 glasovom.

Iz anketnega odbora

Kaj bo z Rade Pašićem?

— Beograd, 27. januarja. Na seji anketnega odbora je bilo pretresano vprašanje, kako stališče naj se zavzame napram poročilu, ki ga je sestavil poročevalec odbora Ranko Trifunović. Svetislav Popović je nato zahteval, naj se pokliče na odgovornost vse one, ki so zakrivil, da je bilo stanje državne administracije tako slabo. Kar se tiče Rade Pašića, smatra, da anketni odbor nima pravice, da pozove Rade Pašića na odgovor, ker je le privatna oseba. Pač pa lahko pokliče na odgovor one, ki so mu omogočili njegove zlorabe. Kar se tiče ministrov, smatra, da ni mogoč konkreten predlog. Zakon o ministrski odgovornosti pravi, da se minister obtoži lahko samo v slučaju, ako to zahteva krona ali pa 50 narodnih poslancev. Posl. Grol je mnenja, da bi se morali v poročilu anketnega odbora vsekakor navesti vsi ministri, ki so krivi afere v Adamovu. Pozneje pa bi bila lahko vložena posebna obtožnica. Končno je anketni odbor sklenil, da sestavi vsestransko utemeljeno poročilo za plesum Narodne skupščine. Anketni odbor bo to poročilo sestavil v desetih dneh.

SEJA VODSTVA HSS

— Zagreb, 27. januarja. Snoci se je vršila v seljaškem domu seja vodstva HSS. Na seji so razpravljali o izidu volitev in o političnem položaju. Predsednik Stepan Radić, ki je bil pozvan v Beograd, se še ni odzval povabilu ter je ostal v Zagrebu. Vodstvu stranke prihajajo še vedno poročila o volitvah. Vsa poročila z izjemo iz Vojvodine, Srema, Bosne in Dalmacije so baje ugodna. Radić ostane v Zagrebu, dokler notranje ministrstvo ne objavi točnega poročila o oblastnih volitvah.

NEZAKONSKI OTROCI LAHKO DOBE OČETOVO IME

— Beograd, 27. januarja. Na seji kasacijskega sodišča je bil sprejet predlog ministra pravde, s katerim se v načelu dovoljuje nezakonskim materam, da vlagajo prošnje za podelitev očetovega imena svojim nezakonskim otrokom. Prošnje bodo morale biti naslovljene na vladarja.

PROFESORSKA IMENOVANJA

— Beograd, 27. januarja. Na predlog ministra trgovine in industrije je podpisal ukaz, s katerim je imenovan za profesorja na Srednji tehnični šoli v Ljubljai ing. Viktor Turnšek. Za profesorja državne Trgovske akademije v Ljubljani je postavljen sreski glavar pri velikem županu v Ljubljani dr. Robert Eržen.

STAVKA NA ZAGREBSKI UNIVERZI

— Zagreb, 27. januarja. Stanje splošne stavke na zagrebški univerzi je nespremenjeno. V stavki se nahajajo dijaki vseh fakultet. Zagrebški vseučiliščniki čakajo na solidarno akcijo svojih ljubljanskih in beogradskih tovarišev.

Volilni odmevi

«Slovenec» sam priznava nazadovanje SLS in napredek SDS. — Radikalno «Vreme» o Pribečevićevih uspehih. — Vloga narodnih manjšin pri oblastnih volitvah.

Dočim so po prvih rezultatih vse stranke zatirale, da so napredovale in »zmagale«, prihajajo sedaj, ko so znani natančni rezultati, vendarle do spoznanja, da je faktično napredovala le SDS. To priznava celo večerajšnji »Slovenec«, ki je prvotno s falzificiranimi številkami na vse kriplje trdil, da je SDS nazadovala. Tudi v današnji številki se trudi, da bi zmanjšal številčni efekt napredka in porasta SDS v Sloveniji vendar pa mora kljub svojem umemnemu računanju priznati, da je SLS nazadovala za 5585 glasov, SDS pa narasla za 1514 glasov. To pa seveda le po klerikalnem računu, ki je vselej drugačen pred volitvami in po volitvah. Pred volitvami je »Slovenec« slovesno razglašal, da NSS sploh nima nikakih pristašev, dočim bo SDS skopnela. Sedaj pa, ko govorje številke, pa zopet dokazuje, da je dala NSS naprednu bloku 3000 glasov. Pa če tudi pustimo »Slovenca« veselje do njegove matematike, se zrcali iz njegovih številki vendarle dvoje: da je SDS, kljub koncentričnemu napadu nasprotnikov, ki so se posluževali najogabnejših, najbolj zavijanih in izmišljenih agitacijskih šlagerjev in sredstev, napredovala na vsej črti, in da je SDS faktor, preko katerega se ne more iti. Število mandatov, ki so jih dosegle posamezne stranke, je več ali manj iluzorno, zlasti še, če se vzame v poštev, da dobe n. pr. Nemci v Mariboru s 700 glasovi en mandat, SDS s okroglo 30.000 glasovi 12, SLS pa, ki ima samo trikrat več glasov, celo 84 mandatov.

Slabo tolažbo servira »Slovenec« svojim pristašem, ko pravi, da znači napredek SDS le poenostavljenje politične strukture. Res je, da bi bila slovenska politična struktura že dokaj enostavnejša, če bi se ne dobili več »naprednjaki«, ki bi delali kuluk klerikalcem. Toda to poenostavljenje politične strukture pomeni obenem začetek konca klerikalne nadvlade v Sloveniji. In baš radi tega je izid oblastnih volitev v Sloveniji še posebno značilen.

Precej podobni našim klerikalcem so srbski radikali. Tudi oni si prizadevajo, da prikrivajo nazadovanje svojih glasov in poraz v Beogradu s številom dobljenih mandatov. Ne povedo pa, da so si

še te mandate osvojili deloma s terorjem, deloma s pomočjo anacionalnih elementov. Seveda tudi previdno molče o razmerju oddanih glasov. Vendar pa so tako pošteni, da priznavajo napredek SDS na celi črti. Tako piše radikalno »Vreme«:

Za splošni položaj je značilen porast SDS, ki se je izvršil večinoma na račun radičevcev. Ta porast je zelo simptomatičen. Volilci so hoteli s tem opozoriti g. Radića in njegove prijatelje, da so nezadovoljni z njimi in z njihovo neresno politiko in z njihovimi predemagoškimi potezami. Da bo opomin tem bolj zalegel, so pojačali grupo samostojnih demokratov. Okolnost, da so volilci smatrali za primerno, da poverijo svoje zupanje g. Sv. Pribečeviću, je ne le interesantna, marveč tudi logična in simpatična.

Volitev v oblastne skupščine so se udeležile tudi naše narodne manjšine. V poštev prihajajo v tem oziru samo Nemci in Madžari. Prvi so si priborili 19, drugi pa 14 mandatov. Za merilo politične moči narodnih manjšin pa so te številke povsem nepravilne. Naglastiti je treba, da so si Nemci in Madžari skoraj polovico vseh teh mandatov pridobili samo na podlagi kompromisov, sklenjenih z drugimi strankami ter da so dobili z lastnimi glasovi le mandat v Kočevju in par mandatov v Banatu in Bački. V Sremu in v ostalih pokrajinah so sklenili pakte z radikali, odnosno v Sloveniji s klerikalci. Tako so v Mariboru dobili s 700 glasovi mandat, dasi proglašajo sedaj v svojih časopisih vse na kompromisni listi oddane glasove za nemške. Slično je razmerje tudi v Banatu in Bački, kjer so nastopili skupno z radikali. Tako so dobili v Bački 12, v Banatu 4, v Sremu 1 in v Sloveniji 2 mandata.

Prav isto sliko nudijo Madžari, ki niso nikjer postavili lastne kandidature, marveč so povsod sklenili kompromise z radikali. Na podlagi tega kompromisa so dobili 14 mandatov in sicer v Subotici 1, Topoli 2, Stari Kanizi 1, Senti-okolica 3, Starem Bečeju 1, Bečkereku 1, Bečkerek-okolica 1, Somboru 1, Apatinu 1 in v Baraniji 2.

Če bi bili Nemci in Madžari nastopili povsod samostojno, bi si bili priborili prvi kvečjemu 7, drugi pa največ 4 mandate.

Papež proti zakonu o »Balili«

Pred dnevi je bil objavljen v Uradnem listu zakon o fašistovski organizaciji mladine v Italiji. Jedro prvotnega zakona, poznejšega dodatka in pravilnika je, da je edino Balilski organizaciji pridržana pravica do vzgoje mladine, in sicer telesne in duševne, moralne in verske. Na zunan je sicer vpis v to organizacijo prostovoljen, v resnici pa je zlasti na čehli med slovenskim prebivalstvom obvezen. Z novim zakonom proti slovenski mladini pod Italijo še hujsko nevarnost kakor za časa janičarstva.

Sedaj se je oglasil proti temu zakonu celo sam papež, ne sicer, da brani slovensko mladino pred nasilnim raznarodovanjem, temveč da izrazi svoje mnenje glede onih točk, ki se tičejo katoliških mladinskih organizacij.

V uvodu priznava sicer, da ni bil namen teh zakonov žaliti odredbe svete kve in ljudstva, ki je ravno toliko katoliško kakor Italijansko (Slovani v Italiji za papeža torej sploh ne obstajajo), vseeno pa smatra za svojo dolžnost, odkloniti odgovornost pred Bogom in ljudmi za sodelovanje pri izdaji teh zakonov.

Pred vsem se obrača proti onim točkam, kjer se izrecno zahteva razpust katoliških skavtskih organizacij v vseh onih krajih, ki imajo manj od 20.000 prebivalcev (poudarjamo tu, da so ta društva izrecno omenjena, dočim so vse ostale organizacije le pavšalno omenjene). Radi tega papežu ne preostaja drugega, kakor da se poslužuje besed kralja Davida in da vzkliče: »Ako moram že umreti, o Gospod, naj umrem rajši od Tvoje roke kakor od človeške.« In papež je odredil takojšen razpust vseh prizadetih organizacij. Težka mu je bila odločitev, toda prepričan je, da bodo škofje in njih pomočniki vseno znali posvečati svojo skrb katoliški mladini.

Posebno zabolela pa je papeža odredba, s katero se uvaja sicer verski pouk tudi med Balilo, a se ta pouk nalaga učiteljem, ki jih imenuje po lastni previdnosti vlada, nadzorstvo pouka za posebnemu nadzorniku v Rimu.

Kljub temu dovoljuje papež katoliškim duhovnikom, da prevzamejo to delo v fašistovskih vrstah in pod fašistovsko komando. Pač pa bi se, naj bi se pravilnik vsaj v toliko popravil, da bi bil v skladu s cerkvenimi predpisi. Končno izraza svoje upanje, da bo izkušnja odobrila morda še boljše spremembe.

Za naravnost teroristične razmere, ki vladajo v Italiji, pa je značilen konec pisma, ki pravi dobesedno: »Dolžni smo biti sveti apostolski službi, ki nam je bila po Bogu poverjena, da izrazimo z vso resnostjo in odkritosrčnostjo vse, kar mislimo. Nikdar pa prej nismo toliko molili in dali moliti, da bi nam izkazal svojo milost in nas razsvetlil Bog, v katerega imamo zaupanje, da dobro razvamo. Mislimo, da ste vsi oni, ki boste to pismo čitali, z menoj vred mnenja, da bi bilo v sedanjih razmerah težko kaj boljše predlagati.«

Da pokažemo onemoglost cerkve proti fašizmu, naj navedemo tu le nekaj slučajev iz najnovejšega časa. Goriški knezo nadškof Sedej je pod pritiskom fašistov in na ukaz goriškega prefekta premedil dva slovenska duhovnika, in sicer Abrama iz Sv. Lucije v Renče in Lebona iz Šturij v Mavhinje. Pri zadnjem so navedli kot vzrok nemoralno vedenje. Ta »nemoralnost« pa je obstajala v tem, da je učil petje mešani slovenski pevski zbor.

Fašjo iz Poreča je izdal okrožnico, s katero zapoveduje, da se morajo vršiti v vsej poreški škofiji pridige izključno v italijanskem jeziku. Okrožnica zatrjuje, da je bila izdana ta naredba po dogovoru s škofom Pederzollijem. In škof je to tudi potrdil.

Prvi reški škof Seina je imenoval za svoj škofijo, ki ima nad 60 odstotkov Slovanov, 6 italijanskih kanonikov, katerim bo torej poverjena naloga, da nastavljajo s škofom vred duhovnike. Iz škofovega zavoda na Reki je bil odstranjen slovenski prefekt sam radi tega, ker je gojencem posojeval hrvaške knjige.

SKOK PREKO KOŽE
Dne 19. februarja 1927.
NA TABORU

Svetosavska proslava na univerzi

Na slovesen način je ljubljanska univerza proslavila praznik prosvetitelja sv. Save. V veliki dvorani okrašeni z oleandri, so se zbrali univerzitetni profesorji, zastopniki kulturnih organizacij, predstavniki civilnih in vojaških oblasti ter v velikem številu akademiki, ki so zasedli galerije in ozadje dvorane. Navzoče so bile tudi zastopnice narodnega ženstva z g. Pramo Tavčarjevo na čelu. Med drugim so proslavi prisostvovali: veliki župan dr. Baltič, divizijski komandant general Kalafatič, škof dr. Jeglič, predsednik pravoslavne cerkvene občine dr. Avramovič, komisar mestne občine A. Mencinger, generalni konzul markiz Gavadotti, konzul dr. Resl, predsednik nadsodišča dr. Babnik, starosta Sokolskega Saveza Gangi in še mnogi drugi visoki funkcionarji in predstavniki stanovskih korporacij.

Rektor univerze dr. Fran Lukman je ob 11. dopoldne stopil v spremstvu dekancev vseh petih fakultet in univerzitetnih profesorjev v dvorano ter toplo pozdravil navzoče goste, na kar je po dvorani zadonela Foersterjeva kantata »Komur gospod ni zgradil doma«, ki jo je lepo izvajalo Akademsko pevsko društvo pod vodstvom tel. Marolita. Nato je rektor v triletnem predavanju o črtah krščanske književnosti v prvih treh stoletjih in gibalne sile v njenem razvoju. Po predavanju je rektor dr. Fran Lukman objavil imena akademikov, katerim so fakultetni svedi priznali letošnje svetosavske nagrade po 500, 700 in 800 Din za njihove znanstvene razprave.

Nagrade so prejeli:
I. Filozofska fakulteta: fil. Altonž Gspan za razpravo »Anton Linhart, njegova književno-kulturna preorientacija in njegov pomen« (Ob 170-letnici, in Bogomir Preželj za temo »Kolonizacija briksenskih in brzijskih škofov na Gorenjskem«.

II. Juridična fakulteta: Josip Mihelak za razpravo »Splošni vidiki za zaščito delavcev«; Ciril Mikuž za razpravo »Avtonomija mestnih občin zapadne Istre« in Tone Zupančič za temo »Pravice in dolžnosti cerkvenih patronov«.

III. Tehnična fakulteta: Tehnik Anton Kuhelj za razpravo »Analiza stacionarnega gibanja voda«.

IV. Teološka fakulteta. Teolog Jakob Kolarik za razpravo »Življenje v maloazijskih krščanskih občinah«, teolog Janez Hladnik za razpravo »Libertizem problem« in jurist Ivan Martelanc za razpravo »Nauk Tomaža Akvinskoga o ljubezni do Boga«.

Nagradjenem so navzoči akademiki in občinstvo priredili prisrčne ovacije. Po razglasitvi nagrad je rektor proslavo zaključil z željo, da bi odlikovani akademiki še nadalje vztrajali v svojem strokovno-znanstvenem študiju, in z vzklikom kralju Aleksandru, akademski pevski zbor pa je intoniral državno himno.

SVETOSAVSKA PROSLAVA V ZAGREBU

Zagreb, 27. januarja. Današnja proslava sv. Save na univerzi je bila zelo svečana. Po uvodnih nagovorih so bila pročita imena dijakov, kojih dela so bila nagrajena iz fonda Nj. Vel. kralja. Ob 5. popoldne priredi jugoslovenska omladina širo proslavo sv. Save, zvečer pa bo v Kolu zabava, ki jo priredi srbsko pevsko društvo v Zagrebu.

ZITA OBOLELA NA ŠPANSKI

— Budimpešta, 27. januarja. Legitimistični krogi so prejeli iz Madrida poročilo, da je vsa rodbina bivše cesarice Zite obolela španski. Madžarski prestolonaslednik Oton in princ Ludvik sta obolela na pljučnici. Zdravstveno stanje ostalih je krenilo na bolje.

Borzna poročila

ZAGREBSKA BORZA

Devize. Dunaj 799.0 — 802.50, Berlin 13.485 — 13.515, Budimpešta 994. — 987. — Italija 244.26 — 246.25, London 275.70 — 276.50, Newyork ček 56.70 — 56.90, Paris 225. — 227. — Praga 168.05 — 168.85, Curih 10.94 — 10.97.

Valute. Dunaj 802.50 — 805.50.

Efekt. 70d. invest. posojilo 1921 83 — 84, 2 in polodst. drž. rente za ratnu štetu 354 — 345, Ljubljanska kreditna 150, Hrv. eskomptna banka 105 — 106, Kreditna banka Zagreb 106 — 110, Hipotekarna banka 68.5 — 64, Jugobanka 102 — 103, Pratiomediona 250 — 252.5, Drava d. d. Osijek 450, Seberana Osijek 510 — 530, Isis d. d. 48—52, Gutman 255—275, Slaveks 125—140, Slavonija 34, Trboveljka 352 — 355, Union paromlin 300 — 315, Vevče 125.

INOZEMSKE BORZE.

— Curih: Beograd 9.13, Paris 20.505, London 25.20125, Newyork 519.50, Milan 22.375, Praga 15.38, Dunaj 73.30.
— Trst: Beograd 40.75, London 112.50, Curih 446.85.

